

Biserica și Presa.

De: Dr. GRIGORIE GH. COMȘA, Episcopul Aradului.

Episcopul catolic de Basel și Lugano (Elveția) Dr. Iosef Ambühl, cu prilejul conferinței din 1930 a asociației publiciștilor catolici din Elveția, a ținut un discurs interesant. A arătat că Napoleon când a primit pe redactorul Görres dela ziarul: „Vestitorul dela Rin“ l-a întâmpinat zicându-i: Vă salut ca pe reprezentantul unei mari puteri. Salută deci pe reprezentanții presei cu însuflețirea și cinstea dată de popor beluducilor cari vin cu biruință dela luptă. Ziariștii creștini luptă pentru biserică și stat, pentru drept și libertate. Ziariștii sunt un fel de propoveditori ai amvonului, căci pe când predicatorul vorbește câtorva sute de oameni, presa se adresează miilor și miilor de oameni în fiecare zi. Biserica nu se poate dispensa de serviciul presei. Și a face serviciu lui Dumnezeu prin presă este un dar ca al pescarilor cari au primit invitarea de a urma pe Domnul sau ca darul primit de Pavel pe drumul Damascului.

Ceeace fac ziariștii cu concepții creștine, este un serviciu divin, serviciu pentru dreptate, frumos și adevăr.

Aceste frumoase păreri le putem găsi într'un ziar catolic: „Der Morgen“ (Dimineața) din Elveția, care apare în 30.000 exemplare în orașelul Olten. Ziarul se ocupă și cu problemele politice mondiale și a statelor singulare, cu chestiuni economice, culturale etc. În diferite țări sunt multe asemenea ziare. Era vorba să se înființeze și la noi un asemenea ziar, care în înțeles creștin ortodox să trateze toate problemele în statul român. Deci nu este vorba să se înființeze o foaie clericală, ci să

apară un ziar cum ar trebui să fie toate ziarurile scrise de condeie cu adevărat creștine.

Odintoară scriitorul rus Petrov în lucrarea: „Pe urmele lui Hristos“ a prezentat pe un redactor, care a publicat în foaia sa numai lucrurile pe cari și Hristos le-ar fi publicat în locul său.

Dr. Nichifor Crainic în ziarul bisericesc *Viitorul* dela 1 Dec. 1930 scrie, între altele:

Romano-catolicii au înțeles de mult însemnătatea presei. Nu știu dacă au discutat-o îndelung în congrese, dar au realizat-o. Pela 1830 a preconizat-o Lamennais, care voia democratizarea catolicismului și evanghelizarea masselor prin ziar. Atitudinea lui „revoluționară“, și-a plătit-o scump. *L'Avenir*, ziarul inovator, a trebuit să înceteze. Dar după eșecul lui Lamennais, catolicismul a înțeles ce voise reformatorul acesta și a creiat o puternică presă pretutindeni. Ea are un îndoit scop: *întreținerea spiritului de solidaritate în cler și pr. paganda zilnică a ideii creștine*. În vremea asta, ziariștii catolici de pe tot globul, se adună în congrese anuale pentru a discuta problemele speciale ale presei religioase. În vara aceasta s'au întrunit la Bruxelles peste 250 de ziariști, cari au desbătut, în special, chestiunea înființării unei agenții de știri telegrafice, universală. Presa lor e fapt. Urmează în mod firesc catolicizarea agențiilor de știri.

Vă dați seama ce ar însemna un puternic ziar ortodox pentru crearea unei mentalități unitare în biserică și pentru propagarea ideii creștine în societatea românească? Eu cred și nu cred. Pentru că prea îl discutați mult și ridicăți dificultăți imaginare. Fundarea unui ziar

ortodox azi e o chestiune simplă ca oul lui Columb“.

Di Crainic este optimist. De ce atunci noi să nu acționăm? Scriitorul Gala Galaction scria în anul 1930 într'un articol din „Curentul“ că vlădiciei și preoții să jertfească și atunci opera poate să înceapă. Părerea este utilă, dar noi întrebăm: mirenii noștri unde sunt cu jertfa lor? Acești mireni ocupă demnități în biserică, se interesează de scrisul cu conținut și aspect creștin.

Înainte cu 30—40 de ani era rar să citești în presa laică un articol religios, azi lumea aleargă să citească romanul „Roxana“ al scriitorului Gala Galaction. Secerișul este mult.

Misionarismul Bisericii noastre și vistieria țării.

Ajutorul pe care statul nostru îl acordă bisericii ortodoxe a scăzut simțitor în anul 1931. Biserica noastră a jertfit și în trecut. În consecință a adus și acum tributul său pentru a ajula să trecem mai ușor peste criza de azi.

Încă înainte de votarea bugetului pe anul 1931, s'voindu-se că al doilea cântăreț va fi tăiat din buget, cercurile bisericesti începură a se îngrijora. Părintele Chiricuță din București, în revista „Fântâna Darurilor“¹⁾, cu un optimism sănătos, arată că reducerile bugetare ne vor pune la încercare țaria noastră. Cei tari nu vor cădea — zice Cucernicia Sa. Noi ne gândim în clipa aceasta la ceace a trebuit să sufere ortodoxia în Rusia. Ne îndreptăm gândul spre jertfele aduse de biserică din vechiul regat, prin ale cărei averi secularizate s'a tăiat pofta turcilor de a mai leza Suveranitatea statului român prin aceea că mai înainte erau mănăstiri închinare locurilor sfinte de pe teritoriul Turciei. Luându-se dela mănăstiri averile, s'au dat clăcașilor de pe moștile mănăstirești.

Rămâne stabilit că biserică a adus jertfe materiale în interesul statului și firește jertfe morale, religioase-culturale, de cari nu e nevoie să pomenim aici. Dar ceace statul face azi pentru aceasta biserică, în schimbul atâtor jertfe, nu este de sigur un maximum îndestulător. Iar ceace biserică ortodoxă din Ardeal a însemnat pentru păstrarea sufletului românesc nu este în dreaptă proporție cu ajutorul minimal ce-l primește azi dela stat, mai ales în raport cu

ceace primesc cultele minoritare. Un comerciant întrebă pe un pictor: Cât costă acest tablou? Pictorul zise: Sunt curios să-mi spuți Dta, dar te rog să nu uiți că treizeci de ani m'am pregătit, ca apoi să pictez asemenea tablouri!! Aproape două mii de ani biserică ortodoxă a format sufletul românesc astfel, ca azi el să fie deplin încheșat. Cum vom tăcea deci noi când e vorba să cerem recompensa necesară a strădaniilor Bisericii?!

Noi recunoaștem dreptul la salar al clerului. Cunoaștem bine munca ce o săvârșește. Cerem, deci, acestui cler ca să fie solidar și deplin conștient când este în cumpănă soarta dotației sale din partea statului. Nu trebuie să se găsească nimeni care să spună că nu vom avea nevoie de anumite funcțiuni bisericesti: consilierii harnici ai unui episcop nu pot fi socoliți ca inutili, munca misionarilor nu trebuie considerată ca inutilă. Dacă s'au găsit persoane cari au socotit că e bine să facă contrariu acestei convingeri, suntem siguri că ei vor regreta. Iar noi și mai mult am regreta dacă prin scoaterea din buget a posturilor de preoți misionari s'ar produce decepții în sufletul misionarilor.

Misionarismul nu este în funcție numai de bugetul statului. În alte țări există societăți misionare, cari se ocupă cu adunarea mijloacelor necesare misionarismului. În America preoții noștri nu au salar dela stat și totuși preoții buni nu se plâng de spiritul de jertfă al popoului. Acest spirit de jertfă să-l alimentăm.

De noi depinde, de munca noastră este legată soarta noastră. Munca cinstită în Hristos ne va mângăia și ne va oțeli puterile. Munca ce o vom desvolta în viitor, crescând laici conștienți, ne va aduce iar ziua de mâine a bucuriei, când conducătorii statului român, în împrejurări fără crize economice, ne vor considera munca sfântă ce o depunem pentru sfințirea vieții.

Din predicile lui Pestalozzi.

Trăim vremuri de dimensiuni apocaliptice. Toți trebuie să ne străduim a ne face datoria, unde suntem puși. Cum trebuie să acționeze statul, biserică și familia, sunt chestiuni de mare însemnătate. Marele pedagog Pestalozzi a scris în anul 1781 pe: „Leonard și Gertruda“, arătând cum trebuie să conlucre statul, biserică și familia la ridicarea popoului.

În lucrarea aceasta alui Pestalozzi apare și figura unui preot de sat, care cunoaște mi-

¹⁾ Nr. din Nov. 1930.

zeria vieții și caută a-și face datoria. Figura preotului este atât de activă încât abia acum îmi dau seama de desavantajul ce decurge din lipsa de cunoaștere a unei astfel de lucrări chiar de pe băncile școlii. În rândurile următoare vom zugrăvi câteva din trăsăturile preotului, așa cum se manifesta el. Murise o biată văduvă, care avea mai mulți copii și fusese năpăstuită de un bogătaş. Preotul în cuvântarea funebră arată că mare nelegiuire face cel ce năpăstuește pe sărac. „Vai de mișelul, care iarna ospătează pe sărac, iar la secerat ia dela el indoiat de cât i-a dat!..... vai lui, când copiii săracului n'au pâne din pricina nemilostivirii sale! Vai nelegiuitului, care dă bani cu împrumut săracilor, ca să ajungă șerbii lui, să fie la porunca lui, să-i muncească fără plată. Vai ticălosului, care risipește agonisita sa, care e de trebuință la casa lui..... vai lui, când pruncul se ofilește din pricina bețiilor sale..... vai mișelului, care pierde în cărți banii de învățtură ai fiilor săi!... Vai vouă, dacă ați cumpărat pe nimica pământul văduvei și casa orfanului,... vai vouă, care aveți casa voastră plină cu ce nu este al vostru..... aceștia sunt mai răi decât cei cari pentru răul făcut au fost osândiți la moarte».

Și Pestalozzi arată apoi că nedreptul e mustrat de conștiință, căutând împăcarea ei în beții, petreceri, minciuni, înșelătorii; dar fericește pe toți aceia cari nu sunt vinovați de sărăcirea aproapelui lor, și săracul se roagă chiar pentru ei. Fericiți cei cu frică de D-zeu. Cei nemiloși să fugă deci de mânia lui D-zeu și să nu vină la biserică spre a se cumineca, spunând că sunt un trup și un suflet cu săracii pe cari nu i-au ajutat și i-au năpăstuit. Cel obidiți să nădăjdulască în Domnul. Acesta este pe scurt conținutul predicii.

Un asemenea preot este de sigur conștient că Mântuitorul îi numea: „pul de năpârci" pe vinovați! Azi predicele funebre sunt cam stereotipe, ai crede că nimic nu mai este de combătut în privința răului!

Nu este fără de interes a cunoaște cum predica preotul din romanul Leonard și Gertruda când în timpul predicii unii credincioși erau în crâșmă sau când biserică a pedepsit pe vornicul Hummel și când acesta a revenit după ispășirea pedepsei. În tot cazul multe avem de învățat, mai ales în privința felului de a predica, spre a nu predica fără pregătire și în generalități, cari se potrivesc la orice ocazie. Cetiți, frajilor preoți, pe Leonard și Gertruda!!!

Monahism activ.

Într'una din zile treceam pe Calea Griviței din București. Voiam să cunosc pictura dela trei biserici noi, cari fac cinste capitalei. În noua biserică de lângă cimitirul sf. Vineri am admirat pictura pictorului Brăescu, iar în alte două biserici, am privit sfinte icoane pictate de dnii Belizarie și Brătescu-Voinești.

În drum spre casă am avut o nouă satisfacție. Am văzut cu bucurie cum un simplu monah dela o gazetă monahală oferea spre cumpărare revista la care era angajat, cum și alte broșuri folositoare. Și mă gândeam atunci: acești simpli călugări n'au învățat nicăiri meșteșugul colportajului, noi nu i-am îndrumat și organizat și ei totuși străbat cu convingere un drum prea puțin cunoscut la noi. Mă gândeam: fericiți erau aceia, cărora sf. Pavel le scria odinioară: „Cele ce ați învățat și ați luat și ați auzit și ați văzut întru mine, acestea să le faceți" (Filip. 4. v. 9),

Cugetam întru mine că dacă noi până acum nu ni-am făcut pildă destul de vie pentru activismul monahilor, iată ne servesc ei o pildă grăitoare de ceea ce se poate face în privința colportajului. Și nici nu este lucru greu a face ca întreaga noastră Biserică ortodoxă română să fie cutrierată de colportori ai gândirii ortodoxe. Ne plângem că satele sunt inundate cu colportori streini, sectari etc. Pe noi cine oare ne oprește? Nu putem oare învăța din cazul colportorilor dela „Glasul Monahilor"? Eparhia Râmnicului încă are monahi colportori!!!

Iar acum ceva în privința unui activism cât mai intensiv al monahilor. Acești colportori monahi ar putea colecta pentru ridicarea în București a unui azil pentru infirmi, bătrâni, sau a altei instituții a carității creștine. Într'o capitală toți am dori să vedem instituții filantropice-caritative de model, conduse de biserică.

Frumos ar fi ca inițiativa aceasta să pornească dela monahii. Prin Ardeal, în gările principale, s'au organizat așa numitele „misiuni" catolice pentru ocrotirea călătorilor năpăstuiți. Noi rămânem mirați de ceea ce organizează alții, dar trebuie să organizăm și noi lapta creștină.

Aduc o pildă din viața sf. Pahomie, ca să se vadă că din șirul monahilor ar putea ieși inițiative laudabile. Sf. Pahomie era născut din părinți păgâni și așa a primit educație păgână. La vârsta de 20 ani participând la un războiu, a ajuns cu trupa la marginea unui oraș compus numai din creștini. Soldații, între cari

era și Pahomie, nu aveau alimente, dar locuitorii din acel oraș, fiind creștini, au dus alimente soldaților și au îngrijit pe bolnavi. Fapta aceasta făcu pe Pahomie să înțeleagă că numai creștinii erau capabili de așa dragoste emanată din învățătura lui Hristos. Fapta aceasta l-a îndemnat să se încreștineze și să se facă monah. Știi cine a fost Pahomie?!

Ar fi bine să învățăm din istoria monahismului și să reinviem timpurile monahismului activ.

Dărnicia Intelectualilor.

Frumusețile sufletului românesc sunt elaborări ale credinței ortodoxe. Pretulindeni, pe întinsul românesc, aceeași bunătate, îngăduință, ospitalitate, sinceritate, dragoste de neam și țară, optimism sănătos și nădejde de viitor. Nimic din trufia credinței unilaterale, înguste, nimic din încrederea nelegitimă a sufletului numai la suprafață creștin. Bunătatea și toleranța noastră, sunt bunuri specific ortodoxe.

Cei cari în trecut au dăruit pentru biserica ortodoxă, au dăruit fiindcă știau că sfintele biserici, cari au beneficiat de darurile acele, sunt locurile sfinte unde se plămădește bunătatea și sinceritatea atâtor mii și mii de suflete. Cele mai prețioase mărgăritare răsăriseră în sufletele voevozilor și boierilor sprijinitori de biserici, cari simțeau că agoniseala lor trebuie pusă în slujba sufletului.

Azi se plânge multă lume că simțul de dărnicie a scăzut. Azi *bisericeii se face imputarea că nu mai creiază instituții ale filantropiei și că iubirea creștină de azi este a vorbeli iar nu a faptei.* Noi am putea răspunde cu fapte sporadice, cari grătesc în alt înțeles. Un intelectual din jud. Arad (Lazar Palcu) a dăruit personal nouă sute mii lei pentru o biserică. Dl. Sever Bocu prin mare strădanie a renovat biserica din Lipova.

Alt fapt. Dl. Pamfil Șelcaru în „Curețul” arată că pictorul N. Tonitza, care a primit să picteze biserica Sf. Maria din cartierul Crivița al Capitalei, a dăruit onorarul său de o sută mii lei pe seama desmoștenișilor soartei, pentru copiii oropsiți. Sufletul lui, al pictorului Tonitza, este în comuniune cu Dumnezeu. Și acum întreb, prin ce dovedești tu intelectual bogat de azi că sufletul tău se umilește în fața celui ce s'a umilit în iesle? Bogăția vremelnică a lumii, deci și a ta, trebuie să vadă că Pruncia Sărmană a lui Iisus a biruit veacurile.

Tu, intelectual român, va trebui să înțelegi

că renașterea ta este determinată de doi factori: lepădarea de păcat și iubirea divină. Ave-rea bine întrebuițată, te va feri de păcat, de ceea ce este egoism și-ți va asigura mai mult decât renașterea păgână, care amăgea cu câmpiile Elizee sau cu grădina Esperidelor. Midas, regele Frigiei, dorea să se prefacă în aur tot pe ceea ce punea mâna. La urmă acest rege a murit de foame, căci și pâinea pe care a pus mâna, s'a prefăcut în aur. Tu, intelectual român, să dorești ca aurul tău să se prefacă în hrană sufletească. Ești poate membru în vr'o adunare eparhială. Ai dori să vezi biserica având case de adăpost pentru victimele nedreptăților sociale diferite, pentru infirmi, săraci. Ai dori să vezi cuvântul divin trup făcându-se.

Nu uita, iubitul meu, că realizarea acestor dorinți atârnă și dela tine. Tu ai citit poate cartea lui Gala Galaction; Roxana. Eroul, acestei cărți, preotul Pavel, dorea să aibe asemenea case de adăpost.

Dorințele bune să le sprijinim.

Un episcop catolic din România către clerul său.

— O metodă pas orală —

Noul episcop romano-catolic al eparhiei de Timișoara cu data de 29 Noembrie 1930 a trimis o scrisoare pastorală clerului din eparhia sa. Părintele episcop ține să înceapă prin a arăta că cunoaște eparhia și clerul ei și fiind carne din carnea și sânge din sângele clericilor săi dorește, la timpul său, să odihnească împreună cu ei în mormânt. Episcopul arată că preotul are puterea legării și deslegării ca și episcopul, de unde urmează că și viața morală a preotului trebuie să fie superioară. Laicii să vadă că rugăciunea preotului isvorăște din inimă. Preoții să-și mărturisească păcatele mai deseori. Ei sunt datori a-și cunoaște bine credincioșii și a-i cerceta acasă la ei. De săraci să aibe grijă specială. *Păcatul iar nu persoanele să le biciuiască și cu atât mai mult să evite preotul a biciui instituțiile, corporațiile sau pe oamenii cu trecere socială! Să nu facă preotul nici o referire la conflictele curente dintre el și autoritatea comunală etc.* La înmormântări și cununii încă să se predice. Instrucția religioasă să fie la nivel și chiar în filiale să se instrueze copiii în ale credinței, fie cât de puțini, căci și pentru ei a murit Iisus.

După acestea episcopul de Timișoara trece la misiunile religioase pentru popor, iar apoi

vorbește despre problema naționalității. Cititorul va fi curios, mai curios ca până acum, să știe ce părere are un episcop catolic în această privință. Noi, personal, nu discutăm patriotismul părintelui episcop. Noi constatăm că zice în esență acestea; fiecare are drept la limba sa maternă... el, episcopul, nu va întreba cine, ce este, ci se mulțumește să știe că cineva voește să se mântuiască... atunci episcopul va promova mântuirea lui. Dar acum cităm din pastorală cu privire la problema naționalității: «Durere că pe alocurea în comunele catolice, în reuniuni și în genere în viața publică chiar, se ivesc neînțelegeri pe chestia aceasta. Grijiți, fraților, tratați chestiunea cu liniște, nu vă enervați! Știți: cu timpul se liniștesc furtunile și valurile și trebuie să presupunem că aceste agitații sufletești în deobște sunt emanații a *convingerei religioase*. Ci, să întrebuițăm aceste izbucniri sufletești spre binele credinței noastre catolice».

Nu ne facem interpreții acestui text, dar ni-am simți lămurii dacă prin o interpretare autentică am primi asigurarea că aici nu este vorba de prevalarea ideii catolice în detrimentul sentimentului patriotic. Căci sunt cuvinte susceptibile de interpretare.

Credem că am făcut un serviciu clerului nostru arătând, cum se adresează un episcop catolic clerului său. E vorba de un episcop din România și noi trebuie doar să ne cunoaștem.

Reținem după toate acestea o chestie de metodă pastorală. Prin munca noastră să rezulte că luptăm împotriva păcatelor lumii acesteia, iar nu împotriva persoanelor. Oamenii nu se vor identifica decât cu axioma: «*Suaviter in modo, fortiter in re*».

RĂSPUNSUL MEU

LA COMUNICATUL COMITETULUI ASOCIAȚIEI GENERALE A CLERULUI ORT.

„Graiul Vremii“, Nr. 2 din a. c., organ al Asociației generale a Clerului ortodox din România, publică un comunicat al comitetului central al Asoc. generale, emanat din ședința sa dela 8 Ianuarie a. c. la care n'am fost convocat, deși aș fi membru al aceluși comitet. În loc de aceasta, sunt vizat în acel comunicat, atât personal cât și cu calitatea mea de președinte al Asociației „A. Șaguna“ a Clerului din Ardeal. Trebuind, astfel, să răspund, iată răspunsul meu, la chestiunile principale.

1. În general, dacă momentan există un conflict între cele două organizații preoțești,

el s'a ivit pe tema că, în vreme ce o delegație din Asociația A. Șaguna, condusă de mine, prezentă la București Memoriul acestei Asociații redactat în termeni, prin cari nu se aducea nici o jignire vr'unui interes bisericesc și preoțesc de peste Munți, ci se mulțumea să solicite Tronului și Guvernului țării, o soluționare a chestiei bugetului de stat pe 1931 în sensul Legii Cultelor, deci în mod drept și just pentru țară și prin o egalitară împovărare pentru toate Cu tele, — în aceeași vreme o delegație a Asociației generale cerea, ministerului, suprimarea, în mare măsură, a posturilor administrative și misionare din centrele eparhiale și a celor mai multe protopoplate ardelene, ceea ce egală cu desorganizarea vieții noastre bisericești din Ardeal. Ivindu-se conflictul, dar nu din a noastră vină, — Asociația Clerului „A. Șaguna“ a răspuns printr'un comunicat al biroului său, că se disolidarizează, — comunicat pentru care îmi iau răspunderea, ca fiind acel birou singurul expedient, prin care puteam acționa, atunci momentan, în fața urgenței, cu care trebuia să ne disolidarizam în fața unei grave tentative, din partea Asociației generale.

2. La rândul său, Asociația generală, prin comitetul său general — la care, spuneam, nu m'a chemat, nici ca membru și nici ca acuzat — reoroșează, că nu stă de vorbă cu „biroul central al Asociației A. Șaguna“, care dăduse comunicatul de disolidarizare, ci numai dacă acel birou, „anonim“ ar fi purtat semnătura mea ca președinte, „singura valabilă“.

■ Dar bine! Comunicatul dela București, care scoate la iveală acest defect, are el însuși semnătura președintelui general? Nu! Și atunci să-l contest și eu? Nu mă prețez la aceasta logică și la asemenea procedură! Dau însă o asigurare pentru frații din comitetul dela București, că nu numai comitetul dela Sibiu, ci și însăși Asociația noastră „A. Șaguna“ se va ocupa de aceasta chestiune, pentru că n'avea căderea s'o rezolve singur „biroul“ Asociației, nici chiar cu semnătura mea. Comitetului și Congresului acesteia numai, li recunosc dreptul să aprecieze, dacă am reprezentat-o bine sau rău.

■ 3. Răfuzala cu „biroul“ „anonim“ e o chemare a mea, cu încunjur. la un fel de răspundere din partea comitetului central dela București. De ce nu puneți chestia fără încunjurul acestor discuții de lana caprina? De ce nu m'ați pofnit la ședința comitetului, ca membru sau ca acuzat? Nu am mai stat noi de vorbă, în contradictoriu, și alta dată, între patru și 10 sau mai mulți ochi? De ce se face acest scan-

dalos spectacol preoțesc, în publicitate, după gustul publicului înstrănat, care se bucură, mai mult decât de orice altceva, de hârjonelile dintre preoți?!

Eu primesc, de și nu bucuros, și acest mod de lămurire în public.

Comitetul Asociației generale, iată cum pune chestiunea, cât mă privește pe mine personal: că sunt membru în comitetul general (spuse, însă, că neinvitat la ședința din 8 Ianuarie, din care mi-se face apostrofarea); că am făcut parte din biroul congresului dela București, unde am fost „așa de unificat” și „activ lângă noi, că a propus însuși moștuni, ce s'au primit”. Concluzia? Prin comunicatul „biroului” (anonim) dela Sibiu am devenit neunificat și vinovat, se vede, de cel puțin inconsecvență.

4 Să analizăm situația. Pun mai întâi o chestiune de ordin *constituțional-statutar*.

Eu îmi fac cinste din împrejurarea de a fi colaborat personal și la congresele premergătoare Statutului general, existent și recunoscut juridicește, de Tribunal, d'abia în 7 Noembrie 1929, deși eră la mijloc o pricină, și încă destul de însemnată.

Care eră pricina? Eră aceea, că organele de conducere centrală a Asociației generale întrelăsaseră de a pune, în *chip oficial* Asociația A. Șaguna, în cunoștință de cauză cu privire la evoluarea pregătirilor Statutului general, deși Asociația A. Șaguna există dela 1919 și eră interesată a ști și a se pronunța în privința felului și condițiilor încadrării sale în organismul general, înregistrat la Tribunal la 1929. Când mi-se puneă, mie *personal și în mod incidental*, această chestiune, am repetat să o declar, că nu am o autorizație cu depline puteri, în această privință, din partea Asociației ce o prezidez.

Privind însă mai deaproape chestiunea, țin să relev, că actualul Statut general nici *nu are în vedere organizațiile preoțești existente în țară, ca tot atâția factori componenți* ai Asociației generale, și ca tot atâția pilastri, pe cari să se ridice organizația centrală a Asociației Clerului. Nul Ci statutul are în vedere *numai recrutarea de „membri”, ca persoane singuratice*, adică „toți preoții și diaconii ortodocși, care fac parte din secțiile sau despărțămintele Asociației” generale.

Evident, e o prea mare deosebire între a recruta, în acest chip, „membri” din Asociația A. Șaguna de exemplu, și între a participa această organizație la lucrările centrale din comitetul și din congresul general, *prin delegați*, cum obișnuesc ori cari organizații a se asocia

și colabora *ca organisme componente*, cu alte organizații mai largi.

De Statutul acesta, — care recrutează numai membri singuratice și care nu are nici o prevedere pentru posibilitatea de a participa Asoc. A. Șaguna la lucrările centrale prin delegați în număr proporțional, și care Statut face loc de ședere și de muncă în sfaturile centrale, numai subsemnatului președinte al Asoc. A. Șaguna, — zic: de acest Statut n'am prins cunoștință, de cât în însăși ziua Congresului dela 21 Oct. 1930, când se distribuia.

Nu eram, deci, în situația de a cunoaște cu precizie rostul nostru „statutar” în cadrele generale ale Asociației pe Țară a Clerului, după cum nu-mi puteam lua nici răspunderea consecințelor dacă, atunci în congres, aș fi pus *aceasta latură constituțională a organizației*. S'ar fi zis, că eu provoc sciziunea între preoți. Și așa, a urmat s'o provoace alții...

Asoc. A. Șaguna, independent de părerile mele, va avea posibilitatea să-și spună cuvântul și în privința felului de încadrarea sa în Statutul general și în lucrările centrale. Un lucru e sigur după premisele date: eu, personal, fără o anumită delegație precisă dela Asociația ce o prezidez, nu voiu mai putea participa la lucrările dela București.

Totuși exprim nădejdea că, printr'un Regulament s'ar putea normă încadrarea noastră și fixarea felului și măsurii, în care să fim reprezentați, atât în comitetul general cât și în congresul general. Căci, *un singur om, care ar fi președintele* de acum și din viitor al Asoc. A. Șaguna, nu-și poate asuma răspunderea colaborării, el singur, într'un grup colectiv, așa de mare cum sunt congresele generale preoțești, cari întrunesc sute și sute de preoți cu deosebite opinii și cu deosebite obșnuințe, din întreg cuprinsul țării și din vechiul Regat mai ales. — Am și o dureroasă experiență, foarte caracteristică, pe care numai simt o desgrop din sufletul meu, pentru a o pune în fața celor ce se cuvine: La congresul din 1929, reprezentam oficios Asoc. A. Șaguna eu și cu D. prof. N. Colan, secretarul general al Asociației noastre. Și când D-Sa a ridicat cuvânt în congres, la chestiunea învățământului teologic — el însuși fiind rectorul unei Academii teologice — i-s'a strigat din congres să tacă, deoarece nu e preotit.

Întreb eu: de ce nu am putea să „tăcem” toți ardelenii până la regularea deplină a laturei constituționale a încadrării noastre, în Asociația generală?

Între asemenea împrejurări, eu simțiam

că nu fac parte în chip deplin-organic din Asociația generală, ci numai ca *organ de legătură*, până la perfectuarea din viitor a organismului general al Asociației.

5. De ce, așa dar, am colaborat, cât și cum am putut în stratul de sus al Asoc. generale, mai înainte de a fi încadrați perfect în aceasta?

Pentru că așa mi-am interpretat, eu personal, rostul meu și pentru că acest rost a fost primit, pe tăcute, cu aprobare, din partea Asociației ce prezidez.

Rostul meu a fost, din acest punct de vedere, să dau lămuriri la București, fraților de acolo, în chestii din Ardeal, pe cari nu le cunoșteau; iar dincoaci să pregătesc apropierea, prin o activitate ce o puteam desvoltă, mai mult pe risic personal, în straturile de sus ale organizației centrale: comitet și congres dela București.

Cine poate crede, că situația mea ar fi fost de invidiat? sau că aș fi lucrat în spirit de duplicitate sau de nesinceritate, ce se pare a mi-se atribui acum?

Prof. Dr. Gh. Ciuhandu
consilier referent eparhial, Arad
președ. Asoc. Clerului „A. Șaguna”
(Va urma).

† Dumitru Comșa

1846—1931

Veteranul profesor și luptător, *Dumitru Comșa*, omul cu alese însușiri sufletești, o distinsă personalitate în mediul nostru ardelenesc, a trecut la cele veșnice în ziua de Duminecă, 15 Februar 1931, în al 85-lea an al vieții sale de om de muncă și de martir al neamului.

Cu Dumitru Comșa dispăre ultimul reprezentant mirean al generației crescute de binefăcătorul și marele Arhiepiscop Andrei.

Carierea profesorală trebui să și-o încheie în 1909, cu toate că se găsea în deplină putere și sănătate corporală și sufletească: condamnat în procesul memorandumului, guvernul ungar îl pedepsește a doua oară cerând ca primejdiosul memorandumist, Dumitru Comșa, să fie trecut la penzie înainte de vreme, sub pretextul abea acum descoperit, că profesorul nu cunoaște „limba statului”.

Câteva date biografice. — Dumitru Comșa e născut în Sibiu la anul 1846.

Face studii teologice în Sibiu, economice la Altemburg, apoi în Germania și Boemia.

În 1874 e profesor la institutul nostru, de pe atunci, teologic-pedagogic din Sibiu.

Ca membru și secretar în comitetul partidului național român, este osândit la 3 ani închisoare de stat în marele *Proces al memorandumului*. Stă în temnița Vajului un an și patru luni.

A condus, ca președinte, Reuniunea română de agricultură din județul Sibiuului.

A conlucrat cu răvnă și multă pricepere la înființarea de tovărășii, expoziții agricole, însoțiri rurale de credit, și a publicat numeroase scrieri economice, cari se bucură și astăzi de o neobișnuită răspândire în cercurile economice din Ardeal. —

Înmormântarea veneratului bărbat s'a făcut în absența I. P. S. Sale Mitropolitului Nicolae, care e bolnav, de P. S. Sa Arhiepiscopul Vasile Stan din Sibiu, asistat de un mare sobor de preoți. Din București au sosit dl. ministru Ghiză Pop, cu mai mulți parlamentari. Defunctul a fost condus pe calea din urmă de un mare număr de români.

În vecl pomenirea lui.

INFORMAȚIUNI.

Ioan Vidu Zilele trecute a murit la Lugoj profesorul Ioan Vidu. Moartea lui nu poate să nu mănească pe toți buzii români, căci Ioan Vidu este acela care, prin darul lui și munca sa stăruitoare, a făcut peste 160 compoz. și de toată frumusețea, printre cari „Ana Lugojana”, „Auzi Valea”, „Pui de Lei” și o întreagă liturghie bisericească.

Câți dintre noi, tineri și bătrâni, cari am avut prilejul să ascultăm dutoasele melodii ale lui Ioan Vidu, nu ne am simțit înălțați sufletește și n'am vărsat lacrimi de bucurie de măestria cu care ne-a redat doinele populare bănățene.

Prin culegerea, armonizarea și răspândirea cântecului românesc în toate unghiurile țării, Ioan Vidu a ajutat foarte mult la dezvoltarea conștiinței românești și unitatea noastră națională.

În ziua înmormântării M. S. Regele a trimis pentru defunct, printr'un curier special, ordinul Ferdinand I, care a fost depus pe raiă.

Necrolog. Adânc îndurerăți aducem la cunoștința tuturor rudentilor, pretenilor și cunoscuților, că preavăditul nostru tată, frate, socru și bunici *Dimitrie Comșa* profesor i. p. la Seminarul Andreian, fost memorandumist, membru de onoare al Academiei Române, etc., decorat cu „Coroana României” în grad de ofițer și „Steaua României” în grad de Comandor etc., după scurte, dar grele suferințe, și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului, Duminecă, la 15 Februarie 1931 orele 12 din zi, în etate de 85 ani.

Rămășițele pământești ale scumpului nostru răposat s'au depus Marți, în 17 Februarie, la orele 10 a. m. din morga Spitalului public Sibiu, în Biserica Catedrală, unde s'a oficiat serviciul divin în acelaș zi

la orele 3 p. m., după care s'au așezat spre vecinică odihnă în Cimitirul central din Sibiu.

Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!
Sibiu, la 15 Februarie 1931.

Emanoil Comșa,
Stela Dr. Munteanu,
fiu și fiică.

Dr. Leonte Munteanu
Florica Comșa
ginere și noră.

Maria Popa
Eva Simțion
Paraschiva Lazar
surori.

Ileana Munteanu
Paul Munteanu
Leonte Munteanu
nepoți.

În consistorul mitropolitan ținut în Sibiu la 20 Ian. c. s'a primit cu unanimitate propunerea d-lui prof. univ. Dr. I. Lupăș, ca biserica noastră să comemoreze împlinirea alor 170 ani dela ținerea Sinodului din Alba Iulia, convocat și condus de călugărul Sofronie, biruind prin asta lupta ortodoxiei românești în Transilvania și părțile ungurene. În legătură cu această s'a aprobat ca să se recomande tuturor bibliotecilor parohiale din Mitropolia Ardealului, cartea d-lui Dr. Silviu Dragomir: *Istoria desrobirii religioase a Românilor din Ardeal în sec. XVIII-lea*. Să se cerceteze, prin o comisie specială, unde se odihnesc osemintele călugărului Sofronie și acolo să se ridice o cruce de piasă amintire creștinească. Să se intervină la Sf. Sinod pentru canonizarea tuturor preoților și mirenilor, cari au fost martirizați în cursul luptelor din sec. 18 lea, pentru apărarea ortodoxiei, prin bătăi, întemnițări și ucideri. Și în sfârșit, să se întemeieze o bibliotecă de popularizare istorică religioasă, care să se răspândească în cercuri cât mai largi.

Se pun pedici celor ce volesc să revină la ortodoxie. Din Maramureș, ca și din alte părți, ne vin știri tot mai dese despre pedecile ce se pun celor ce vor să revină la ortodoxie. Membrii autorităților administrative, înscrisi în Agru, își fac titlu de glorie din a face șicane celor ce volesc să treacă amănându-i de pe o zi pe alta. S'au aflat notari cari inspirați de mai marii lor, au cerut celor ce s'au prezentat pentru trecere, să-și achite mai întâi birul și apoi să facă luxul declarațiilor de revenire la ortodoxie. Au fost oameni cari au bătut de câte 10 ori pragul cântărilor-ilor ofițerilor stării civile până li s'au luat în seamă declarațiile. Cei ce fac aceste șicane cred că pot să oprească pe oameni dela treceri, constatăm că se înșală, căci curentul a devenit tot mai mare și de ar fi stări mai bune, să li se poată da cu ușurință preoți, n'ar trebui nici 5 ani și Maramureșul întreg ar fi ortodox, ca și alte părți.

Cei mai bătrâni oameni din Jugoslavia au fost găsiți nu de mult. Unul are peste 136 de ani, n'a fumat și n'a băut alcool; al doilea are 126 ani, a avut 16 copii, dintre cari trăește numai cel mai tânăr în vârstă de 70 ani. A fumat totdeauna și a gustat și vinul.

I. P. S. Patriarh despre fetele de azi. — Duminică 8 Februarie s'a sfințit la București noua pictură a bisericii „sf. Vinerii-Heresca” cu hramul sf. cuvioasa Paraschiva. La această sfințire a luat parte și I. P. S. Patriarh Miron care, între altele, a spus și următoarele: „Sf. cuvioasă Paraschiva era fiica unor oameni bogăți. Pătrunsă de adevărurile creștine, ea și-a desbrăcat veșmintele-l bogate și s'a supus sărăciei de bunăvoie. Fetele de azi trăesc departe de aceste adevăruri. Ei caută să se îmbrace cât mai luxos și n-socotesc viața spirituală. În chipul acesta trândăvește virtuțea, iar faptele frumoase nu mai luminează. Adevărata viață stă în bogăția învățăturii creștine. Aci e tezaurul de pietre prețioase cu care trebuie să și împodobească sufletul tinerimea de azi”.

Ocârmuirea pregătește o nouă lege pentru ca cerealele să poată dobândi prețuri mai bune, prin organizarea vânzării la vreme de dreptul de către producători, și prin truda ce trebuie să depună plugarii de a căpăta toți deopotrivă calitățile cele mai bune. Când toate satele noastre vor isbuti să scoată cereale bune și de aceeași calitate, prețurile lor va fi cu mult mai bune și vor avea și căutare. În chipul acesta țărani noștri vor fi puși în condițiuni de trai și lucru mult mai bune.

Gazetele ungurești din Transilvania, de o bucată de vreme, scriu mereu și obraznic împotriva autorităților, a guvernului, a țării, etc. Nu știm din ce pricină conducătorii pot răbda să fie terfehit tot ce avem scump în țara românească. Doar avem legi. Ori legile noastre nu sunt făcute poate pentru a face o treabă bună în interesul românismului? Tare ne mirăm de răbdarea românească, care merge uneori până la lașitate.

Parohii vacante.

Conform rezoluției Ven. Consiliu eparhial Nr. 162/931 pentru îndeplinirea parohiei vacante Bara se publică concurs cu termen de 30 zile, socotite dela prima apariție în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Venetele împreunate cu acest post sunt:

1. Una sesiune parohială, constatatoare din 32 jughere: 26 jugh pământ arabil, iar 6 jughere livadă.

2. Un intravilan parohial în esteez unea de $\frac{1}{3}$ jugh

3. Stole legale și birul legal, care s'a luat în concurs din oficiu.

4. Intregirea dotației dela stat.

Casă parohială nu este.

Dela concurenți se cere cvalificație de cl. III-a.

Concurenții se vor prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în sf. Biserică din Bara, pentru a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie, conform § lui 33 din Reg. pentru parohii. Cererile de concurs se vor înalta în termenul concursului Oficiului parohial din Bara, prin Of. Prot. al Balințului.

Cei din alte Eparhii vor cere prealabila binecuvântare a Prea Sf. Sale Părintelui Episcop Eparhial, spre a putea concura. Bara, din ședința Consiliului parohial, ținută la 22 Ianuarie 1931. 2 3

În înțelegere cu Ioan Trifu, protopop.

Redactor responsabil: SIMION STANA.